

Amerikaanse les

de VS leert ons dat evidence based werken loont

Author(s)

van Geuns, R. C.

Publication date

2019

Document Version

Final published version

Published in

Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken

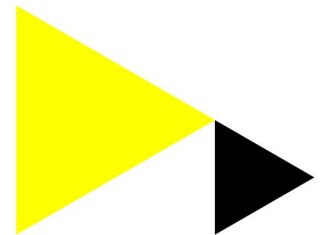
License

GNU LGPL

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Geuns, R. C. (2019). Amerikaanse les: de VS leert ons dat evidence based werken loont. *Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken*, 112(3), 12-13.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact/questions>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

DE VS LEERT ONS DAT EVIDENCE BASED WERKEN LOONT

Amerikaanse les

De VS is in vele opzichten geen land dat ons tot voorbeeld kan dienen, zeker niet als het gaat om een rechtvaardige inkomensverdeling of inspirerend leiderschap. We kunnen echter echt wel wat van onze Atlantische overbuur leren als het gaat om evidence based werken.

Er is niemand in de VS die zo vaak rept van *fake news* als president Donald Trump. Het lastige is echter dat hij bepaalt wat 'fake' is. Diverse machthebbers in andere landen – Brazilië en Turkije bijvoorbeeld – namen een voorbeeld aan de Trumpiaanse retoriek. Wat deze opperhoofden met elkaar gemeen hebben, is dat feiten en wetenschappelijke kennis er voor hen absoluut niet toe doen. Ook in ons land zijn politici die wetenschappelijke kennis beschouwen als 'een geluid waar vele anderen tegenover staan'.¹

Roeptoeteren versus factchecken
Trump cum suis roept meestal dat iets *fake news* is als reactie op kritiek op hun beleid. Tegenargumenten, ongeacht of ze op wetenschappelijke inzichten of onderzoeksbevindingen zijn gebaseerd of niet, gooien ze meestal regelrecht de virtuele prullenbak in. In de VS heeft Trump voor zijn anti-intellectualisme in *Fox News* een krachtige bondgenoot gevonden. Het meest bekeken televisienetwerk van het land springt enthousiast op bij elke verbale oprisping van de in januari 2017 aangetreden president. Maar Trump heeft ook tegenstanders.

Politici – vooral democraten – en wetenschappers, onderzoekers en media die de uitspraken van de president permanent op hun waarheidsgehalte toetsen. Vaak komen zij tot ontluisterende bevindingen. Zo concludeerde *The Washington Post* op 10 juni 2019 dat Trump in de eerste 869 dagen van zijn presidentschap bijna 11.000 onjuiste of misleidende uitspraken had gedaan, vooral over migranten, AOW en zorgverzekeringen voor ouderen.

Republikeins pleidooi voor bewezen programma's

Het verzet in de VS tegen beleid dat op

De Bill and Melissa Gates Foundation financiert onafhankelijk effectiviteitsonderzoek.

aannames en willekeur is gebaseerd, bestaat al langer en komt soms vanuit onvermoede hoek. Zo stond in december 2014 in *The New York Times* een opvallend betoog van een beleidsmedewerker van voormalig president George W. Bush.² De medewerker en tevens partijgenoot van Bush pleitte er krachtig voor om bij de bezuinigingen op sociale programma's een uitzondering te maken voor evidence based programma's. Het snijden in die programma's zou, zo stelde hij, de samenleving meer kosten dan het in stand houden ervan. Nadrukkelijk wees hij zijn partijgenoten in het Congres erop dat de bewuste programma's bijdroegen aan de vermindering van armoede, en de overheid daardoor veel geld bespaarden. Let wel, met dit pleidooi beoogde hij bezuinigingen in de begroting van Obama te voorkomen. Er was dus geen sprake van partijbelangen, maar van een inhoudelijk gedreven argumentatie.

Gedegen beleid vereist onderzoek

Idealiter wijzigt een overheid haar beleid pas zodra er bewijs is dat het op een andere manier effectiever kan of wanneer duidelijk is dat het huidige beleid niet effectief is. Wanneer dat bewijs er nog niet is, laat ze er onderzoek naar doen. Bijvoorbeeld door te experimenteren met een basisinkomen waar ik eerder over berichtte.³

Ook Goede Doelen-fondsen zoals United Way ondersteunen in de VS geen projecten die niet in staat zijn de impact van hun interventie te meten en daarover te rapporteren.⁴ De Bill and Melissa Gates Foundation gaat nog een stap verder en financiert onafhankelijk effectiviteitsonderzoek, zelfs wanneer dat niet direct gekoppeld is aan een eigen project.⁵ Doel is bij te dragen aan een grotere effectiviteit van sociale programma's met meer impact. Impact is daarbij echt iets anders dan het antwoord op de vraag naar hoeveel mensen er zijn bereikt. Het gaat altijd over de bijdrage aan het grotere doel, zoals economische onafhankelijkheid of het uitbannen van ziektes.

Een mooi voorbeeld is Mobility Mentoring: een evidence based aanpak om mensen uit financiële nood te redden, ontwikkeld in eendrachtige samenwerking van universiteit, maatschappelijk werk en overheid.⁶ Wanneer een aanpak zoals Mobility Mentoring echter aanslaat in Washington State – een staat in het noordwesten van de VS – betekent dat niet per se dat die aanpak elders ook werkt. Organisaties

Trump cum suis roept meestal dat iets *fake news* is als reactie op kritiek op hun beleid

reserveren daarom niet alleen geld voor onderzoek naar de effectiviteit van sociale programma's, maar ook om te kijken of de aanpak aan de lokale omstandigheden moet worden aangepast. Deze onderzoeken worden meestal gedaan door een groep kennisinstellingen en universiteiten. Werken in een consortium voorkomt dat er een een-op-een-relatie ontstaat tussen de opdrachtgever(s) en de onderzoekers. Dat laatste komt het onafhankelijke wetenschappelijke karakter van het onderzoek ten goede. Onderzoek kost geld, dat dus niet naar de 'doelgroep' gaat. Maar dat is altijd beter dan geld uit te geven aan een aanpak waarvan je niet weet of die überhaupt werkt. Tenminste als het uitgangspunt is dat vooral de doelgroep van een sociaal programma erop vooruit moet gaan, en niet de uitvoerders.

Niet ridiculiseren, maar samenwerken

Wat kunnen we in Nederland van de VS leren? De belangrijkste les is dat het loont om ieder sociaal programma grondig en onafhankelijk te laten evalueren.⁷ En dat we daar geld voor moeten vrijmaken; dit kan – afhankelijk van het programma – soms oplopen tot 10 à 15 procent van het totale programmabudget.

Dat bedenkers en uitvoerders van een programma of project ervan overtuigd zijn dat het werkt, kan en mag nooit een argument zijn om er blind van uit te gaan dat dat dus ook zo is. Het gebeurt maar zelden dat een nieuwe interventie, hoe goed doordacht ook, meteen naar behoren werkt. Onderzoek kan zorgen voor de benodigde aanscherping en verbetering. In het nieuwe *behavioural design*-denken zien we deze benadering krachtig terugkomen (Datta & Mullainathan 2014; Tromp & Hekkert 2016; Tromp, Hekkert & Verbeek 2011).⁸

Het is niet meer dan begrijpelijk dat beleidsmakers en ontwikkelaars van interventies hun 'darlings' op allerlei mogelijke

manieren proberen te beschermen tegen een fataal oordeel van onderzoekers en wetenschappers. De beste manier om dat te voorkomen, is echter niet – zoals Trump en consorten menen – de wetenschap te ridiculiseren. Het is veel effectiever als beleidsmakers en -uitvoerders, wetenschappers en onafhankelijke onderzoekers samen programma's ontwikkelen, onderzoeken, doorontwikkelen of besluiten om ermee te stoppen. Daar wordt echt iedereen beter van.

De ervaringen in de VS laten zien dat met evidence based werken miljarden dollars bespaard worden. Geld dat elders ingezet kan worden om bijvoorbeeld het bereik van programma's verder te vergroten.

Noten

- 1 <https://www.vn.nl/fuck-de-feiten-fact-free-politics/>
- 2 <https://www.nytimes.com/2015/01/01/opinion/social-programs-that-work.html?searchResultPosition=1>
- 3 <https://www.sociaalweb.nl/blogs/materiele-veiligheid-is-een-basisinkomen-een-optie>
- 4 <https://www.unitedway.org/>
- 5 <https://www.gatesfoundation.org/>
- 6 <https://www.socialevraagstukken.nl/interview/elisabeth-babcock-van-mobility-mentoring-hersenen-kunnen-herstellen-van-armoedestress/>
- 7 Ik wil hiermee niet zeggen dat er in Nederland geen goede uitzonderingen zijn. Binnen de Hogeschool van Amsterdam voeren wij een langlopend monitoring- en evaluatieproject uit van een programma van de Stichting van Schulden naar Kansen en Aegon dat zo'n uitzondering is. Ook het Oranje Fonds laat zijn programma's op een vergelijkbare manier onafhankelijk monitoren. Er zijn zeker meer uitzonderingen (zoals de onderzoeksprogramma's van ZonMw). Maar de grote lijn is dat onderzoek snel te ingewikkeld en te duur wordt gevonden. Bovendien horen we nog steeds veel te vaak: maar we weten toch wel wat wel en niet werkt?
- 8 <https://captology.stanford.edu/projects/behaviordesign.html>

Bronnen

- Datta, S. & S. Mullainathan, Behavioral design: A new approach to development policy. *Review of Income and Wealth*, 60(1), 7-35, 2014, <https://doi.org/10.1111/roiw.12093>
- Tromp, N. & P. Hekkert, Assessing methods for effect-driven design: Evaluation of a social design method. *Design Studies*, 43, 24-47, 2016, <https://doi.org/10.1016/j.destud.2015.12.002>
- Tromp, N., P. Hekkert & P.-P. Verbeek, Design for Socially Responsible Behavior: A Classification of Influence Based on Intended User Experience. *Design*, 27(3), 3-19, 2011

Roeland van Geuns is lector Armoede Interventies aan het Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie van de Hogeschool van Amsterdam.